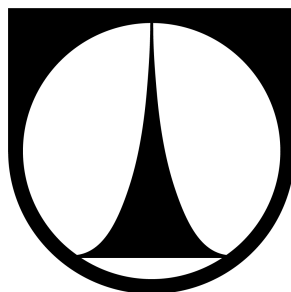

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta umění a architektury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta umění a architektury

NEOPAKOVATELNÝ

Bakalářská práce

2015

Autor: Aneta Železníková

Vedoucí práce: Prof. Dr. Ing. arch. Bořek Šípek

Čestné prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Praze dne 29. 5. 2015

.....

Poděkování

Děkuji Prof. Dr. Ing. arch. Bořkovi Šípkovi a doc. Mgr. Jaroslavovi Brabcovi za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracovávání bakalářské práce.

Abstrakt

Místo - Vůně - Místa (Místo, které svým kontextem, v tomto případě kontextem přítomných pachů, dokáže nacházející se ho člověka v onom prostoru imaginárně přemístit na jiná místa díky vzpomínkám, které jsou spojené s danou vůní.)

Mapovaný úsek je místem, nemajícím jakoukoli dřívější souvislost s životem osoby, zaznamenávající jeho pachy. Jde tedy o neznámý kontext, který dokáže vyvolat pocity a vzpomínky, díky kterým vznikne neopakovatelná mapa, charakterizující dané vůně pomocí barev, slov a osobních vzpomínek.

Cílem bakalářské práce je vytvořit subjektivní záznam na základě místa a jeho pachů. Tento záznam již nebude nikdy možné zopakovat, ale díky jinému médiu může být zprostředkována jeho hodnota nového způsobu, jak mapovat místa a jak je vnímat.

Obsah

1. Úvod	7
2. Smysly	8
2. 1. Čich	
3. Mapování	10
4. Místo	13
4. 1. Kanál	
4. 2. Mapování	
4. 2. 1. Barvy	
4. 2. 2. Slova	
4. 2. 3. Vzpomínky	
4. 2. 3. 1. Místa	
5. Mapa	20
5. 1. Ilustrace mapy	
5. 2. Realizace	
6. Závěr	21
Přílohy	23
Seznam zdrojů	43
Seznam příloh	45

1. Úvod

Vyprané prádlo, odpadky v předsíni, pražené oříšky, zverimex, školní jídelna, nemocniční čekárna, čistící prostředky, květy jabloně, zpocené tričko, kůže novorozence a mnoho dalších zdrojů pachů a vůní, které jsou nekonečným seznamem dráždivců našich čichových receptorů. I přesto, že se zásadně orientujeme v prostoru smyslem zraku, nikdo z nás si nestoupne nad zapáchající kanál během čekání na tramvaj, i když napohled vypadá vše v pořádku, a nebo si nekoupí parfém kvůli jeho krásné lahvičce, když vůně linoucí se z ní připomíná zatuchlé ponožky. Těmito dvěma jednoduchými příklady je zřejmé, že orientace skrze smysl zraku nebude přeci jenom tak stoprocentní oproti orientaci pomocí čichu, a jako je tomu v tomto případě, kdy nás vůně pražených mandlí může zavést do nevzhledného krámků na rohu, je jasné, že přitažlivé aroma je schopno potlačit vizuální rozpaky či je úplně zastínit.

Vůně a pachy přijímáme nevědomě, neboť musíme neustále dýchat, a nejvíce si je uvědomujeme při kontaktu se silným oděrem, ať už příjemným či nepříjemným.

Na základě našich zkušeností jsme schopni podle pachů identifikovat místa, věci a lidi, i přesto, že se jedná o velmi subjektivní zkušenost, dokážeme se shodnout na tom, že takhle voní pečivo, bez bližšího upřesnění, jestli se jedná o rohlík, housku, chleba, atd, a nebo že tahle vůně jsou mentolové dražé, ať už to je Tic-Tac nebo Klokanky.

Zmíněná subjektivní zkušenost nám podává informaci o jakou vůni se jedná, ale především v nás vzbuzuje emoce, které jsme prožívali při jejím prvním pocítění. Uvedu-li příklad; jednou, když jsem si třídila staré věci v krabici, našla jsem tam prázdnou lahvičku své voňavky Chupa&Chups, ke které když jsem si přivoněla, vrátila jsem se zpět do prváku na gymplu a do odpoledne, stráveném na bikeparku se svými dvěma kamarády, kteří závodně jezdili na kole, a fialky, které jsme spolu trhali, a výlet na kopec, kde hrozně foukalo. Pokaždé, když ucítím tuto vůni, identifikuji ji jako květinou, a pocítím emoce, které jsem měla při stráveném odpoledni na bikeparku a při trhání fialek.

Vůně tak představují jasnou informaci, ale rozdílnou emoci, která je zcela individuální a nejde ji jakkoli zevšeobecňovat, přičemž v tom tkví její krása, která je zrakem nevnímání, a v případě emoce je neopakovatelná.

2. Smysly

„Gravitaci vnímáme prostřednictvím svých chodidel, hustotu a texturu půdy zaznamenáváme prostřednictvím našich plosek. Když stojíme bosy na hladké skále u moře při západu slunce a vnímáme horkost slunce, rozpáleného kamene svými chodily, je to mimořádně hojivá zkušenost.”¹

„Smyslově plné materiály a řemeslně dokonalé detaily v architektuře Carla Scarpy právě tak jako smyslné domy Luise Barragana často evokují orální zkušenosti. Jemně kolorované povrchy *stucco-lustro*, vysoce leštěná barva dřevěných povrchů se také nabízejí k ocenění jazykem.”²

„Budovy nereagují na náš pohled, ale vracejí zvuky do našich uší.”³

„Nejtrvanlivější stopa paměti na jakýkoli prostor je čichová.”⁴

„Obraz Marka Rothka, vibrující barevná pole, čistá abstrakce. Ona říká: Vnímám to jenom tím, že se dívám, je to ryze vizuální požitek.(...) Vstoupíš dovnitř, do obrazu, na který se díváš.”⁵

2. 1. Čich

Skutečnost, že nemůžeme přestat dýchat, znamená, že vdechujeme informace ať už vědomě či nevědomě. Za jeden den se nadechneme až 23 040 krát a vdechneme 12,5 m³.⁶ Naše čichové buňky, nacházející se v nose, předávají zachycené molekuly do části mozku, který je nazýván jako ”čichový mozek”.⁷ Limbický systém, který je spojen s touto částí, přímo pracuje s našimi emocemi a náladami. Nejen emoce a nálady, ale i schopnost orientace je možná na základě pachů, neboť

¹ PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, s. 68. ISBN 978-80-87545-10-2.

² PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, s. 71. ISBN 978-80-87545-10-2.

³ PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, s. 60. ISBN 978-80-87545-10-2.

⁴ PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, s. 65. ISBN 978-80-87545-10-2.

⁵ ZUMTHOR, Peter. *Promýšlet architekturu*. 2., doplněné vyd. Překlad Magdalena ŠTULCOVÁ. Zlín: Archa, 2013, s. 63. ISBN 978-80-87545-24-9.

⁶ MAD PERFUMISTA. *Sissel Tolaas Knows the Smell of Fear* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://madperfumista.com/2013/06/10/sissel-tolaas-knows-the-smell-of-fear/>

⁷ Čichové a chuťové receptory: Čich, emoce a paměť. *Anamneza* [online]. 2012 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.anamneza.cz/Cichove-a-chutove-receptory/lidske-telo/38>

dokážeme rozpoznat více než 10 000 vůní⁸. Podle smyslu čichu se orientují i novorozeňata, kdy, aniž by viděla svoji matku, poznají ji podle vůně, což dokazuje i jeden z experimentů⁹, že právě narozené děti jsou v této oblasti vysoce citlivé a vnímavé, čemuž přispívá i zmíněný fakt, že jejich zrak není v té době ještě stále dobře vyvinut. Podobným příkladem jsou i nevidomí lidé, kteří jsou díky svému handicapu odkázáni na jiné smysly, a které se tak stanou dominantními.

Skrze pachy si tedy utváříme silná emotivní spojení, která jsou zcela individuální a osobního charakteru, což je možné například ilustrovat na vůni borovice, kdy na jednoho člověka bude mít pozitivní vliv, neboť strávil příjemnou dovolenou v blízkosti borového háje, přičemž druhý člověk na ni může reagovat negativně, neboť jako malý se v tom borovém háji ztratil.

⁸ PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, s. 65. ISBN 978-80-87545-10-2.

⁹ FOX, Kate. The Smell Report: An overview of facts and findings. *SIRC* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.sirc.org/publik/smell_human.html

3. Mapování

Mapování je zápis za účelem zaměření se na zkoumané téma, které je díky tomu povýšené nad všechny ostatní, a stává se tak více srozumitelným a čitelným v konečném výsledku mapy. Mapování dané skutečnosti je možné zaznamenat různými způsoby, které by měly přímo vycházet ze zkoumaného tématu, čímž se již v počáteční fázi rozhoduje o tom, jaké prostředky je nejvhodnější použít. Výsledkem takového mapování je tématická mapa s přidanou legendou pro její porozumění a možnost se v ní orientovat.

Prezentace (tématické) mapy nemusí být nutně znázorněna standardním způsobem, tedy papírovým rozkládacím formátem, ale může být pojata jako instalace, aplikace, audio, skulptura, film, fotografie, aj. což se odvíjí od záměru zobrazení zkoumaného tématu. V případě umělkyně Katie Lewis se jedná o záznam interakce jejího těla s místem, ve kterém se nacházela, a pocity z nich vyplývající převáděla pomocí špendlíků, nití a tužky do obrazce, mapy. Její mapování probíhalo 201 dní a bez znalosti kontextu, který bude samozřejmě vždy jen částečný, neboť se jedná o subjektivní pocity jejího těla s místem, by bylo jednoduché označit její mapu, či vizualizaci zpracovaných dat, za uměleckou instalaci, neboť nezobrazuje samotnou topografii místa, ale pouze z ní vychází. Zde je tedy důležité si uvědomit, že mapa jako taková nemusí být místopisem, ve smyslu zobrazení ulic, mostů, budov, ale že je možné z této skutečnosti vycházet a najít vhodný způsob jejího převedení v závislosti na tématu (příloha č. 1).

K procesu získávání dat je využíváno pracovního média, které může být v konečné fázi tzv. vizualizaci použít i jako vhodný způsob, jak téma prezentovat, jako je tomu například u dnes již známých blogů, představujících obyvatele různých měst, v našem případě *Humans of Prague* (*Obyvatelé Prahy*), nebo jiného populárního blogu, dnes už také knize, *The Sartorialist*, v případě knihy *The Sartorialist - Closer*, kde jsou lidé foceni fotografem Scottem Schumanem na základě místa a vizuální atraktivnosti jejich outfitu. Pracovní médium je tedy v těchto případech natolik srozumitelné a čitelné, že je využíváno i pro jejich výslednou vizualizaci, mapu.

Přesným opakem jsou data, která jsou číselného či slovního charakteru, a pro správné pochopení a uvědomění si sdělení, které z nich vyplývá, je důležité najít vhodnou formu, jak je prezentovat. Dojde vlastně k přeložení např. číselných údajů do jednoduché grafické podoby, která je na první pohled jasná a srozumitelná, (příloha č. 2), i když se za ní mohou skrývat nekonečné řady čísel. Jiným příkladem, jak zpracovat takováto data, je jejich začlenění do topograficky zjednodušené mapy, aby jev, na který poukazujeme byl zřejmý, a zároveň, aby bylo možné využít jeho kontextu pro případné dohledávání podrobností. Příkladem je mapa zobrazující oblíbené běžecké trasy ve městě New York (příloha č. 3). Na první pohled je jasné, že čím navrstvenější jsou linky běžců, tím více je toto místo využíváno a oblíbené pro běžecké aktivity. Tím, že je zde použito pouze

jednobarevné schéma, není nutné vytvářet k mapě legendu, která je avšak v rámci jiného záznamu, který například porovnává nebo se snaží získaná data rozvádět, nutné vždy uvádět (příloha č. 4).

Vrátím-li se zpět k netradičnímu zobrazování mapy, jako tomu bylo u výše zmíněné Katie Lewis, jsou to mapy, ve většině případů, neopakovatelné, které již není možné nikdy více zažít jak osobou, která mapu vytvořila, tak i člověkem, který mapu čte. Důvodem této neopakovatelnosti je subjektivní přidaná hodnota, pojící se s mapovaným místem, tedy pocity, které mapa může ilustrovat či přiblížit, ne však plně zprostředkovat. Vždy se bude jednat o jakýsi subjektivní přepis, který je vypozerovatelný i v kapesní knížce *malé věci v krajině* od Michala Šišky, který se zde snaží zaznamenat pomalu se ztrácející objekty v krajině, z důvodu naší lhostejnosti k místu/ní¹⁰. Kniha je koncipována na jednoduchém principu prostého textu, popisu objektu, a rychlých skicách. Subjektivní část představují především Šiškovy skicy, jenž v sobě nesou informaci jeho pocitu, ale částečně i jeho texty, do kterých je nepatrně vkládá. Protikladem k této **přiznávající se** subjektivitě, je výstava *Outsidein* Sissel Tolaas, která své osobní záznamy vůní a pachů převedla do objektivního seznamu, který nazvala NASALO, s cílem vytvořit nový jazyk, který by nám sloužil pro jasnou identifikaci přítomných vůní¹¹, bez použití slova „jako“, voní to jako... . Pozorovatel, který by stál před takovou mapou (příloha č. 5), bez předchozí zkušenosti s NASALO slovníkem, nemá možnost dešifrovat, co jednotlivá slova znamenají, neboť jde zcela o nová slova (příloha č. 6). Nicméně díky jejímu archivu vůní, tvz. knihovně pachů, je možné mít s pachy přímou zkušenost, která nás může naučit je rozpoznávat a pojmenovávat.

Způsoby, jak mapovat vůně, se zabývá i Kate McLean, která v rámci workshopu Smellmapping, probíhajícího Marseille, kladla důraz na zpracování získaných dat a to tak, že jednotlivé 3d modely, které z workshopu vzešly, zobrazovaly pokaždé jiný úhel pohledu na zpracovávající data. Jednou se zaměřila na naprosto abstraktní vyjádření za účelem vytvoření čichové masy, s použitím průhledného až neprůhledného materiálu, korespondujícího s vlastnostmi pachů, v jiném případě model zobrazoval pohyb pachů, nebo-li jeho hranice (příloha č. 7). I tyto záznamy se snaží objektivně mapovat za pomoci jednoduchých nástrojů a subjektivní zkušenost se v tomto případě vytrácí, i když je možné samotné modely z části nazvat subjektivní, není to ona přímá subjektivita, kterou jsem si představovala, když jsem například četla nadpis příspěvku na jejím blogu *Every smell has a story to tell (Každá vůně má svůj příběh)*¹², kdy jsem očekávala popisné pasáže vůní

¹⁰ ŠIŠKA, Michal. *Malé věci v krajině*. Vyd. 1. V Řevnicích: Arbor vitae, 2011, s. 15. ISBN 9788087164679.

¹¹ TOLAAS, Sissel. An alphabet for the nose: *Journal for Artistic Research*. [online]. 2011 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.researchcatalogue.net/view/?weave=1036>

¹² MCLEAN, Kate. Every smell has a story to tell. In: *Smell and the city* [online]. 2012 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <https://smellandthecity.wordpress.com/2012/03/28/every-smell-has-a-story-to-tell-3-2/>

jako z knihy *Parfém: Příběh vraha*, kde „Železným mřížovým bylo cítit kočárové kůže a pudr v parukách pážat a přes vysoké zdi vanula ze zahrad vůně kručinky a růží a čerstvě střihaného ligustru. Tady také Grenouille poprvé ucítil parfémy v pravém slova smyslu: prosté levandulové a růžové vodičky, jimiž byly při slavnostních příležitostech napájeny fontány zahrad, ale i komplexnější, vzácnější vůně pižmové tinktury smísené s olejem z pomerančových květů a tuberózy, narcisu, jasmínu nebo skořice, které večer vlály za ekvipážemi jako těžká stuha.”¹³

V případě knihy *Parfém: Příběh vraha* je použito detailního popisu vůní, tedy ilustrace je pouze textová, aby bylo možné obrazovou část nechat na samotných čtenářích, kteří je během čtení pozorují ve svých hlavách.

Vzpomínky vnímané skrze smysly v krátkém filmu *Apricot (Meruňka)* od Bean Briarda jsou příkladem filmového ztvárnění těžce zprostředkovatelných a neopakovatelných momentů, které tvoří příběh zapomnění a znovu vytváření, tedy znovuoobnovení skrze vůně, chutě, dotyky, zvuky a obrazy¹⁴.

Čím více se dostávám k subjektivní části a její zřetelnosti v samotných mapách, tím více se od samotných map vzdalují a název mapy již v tomto bodě mohou být nazvány jakousi formou deníku, kde „místo” nahradilo „život”. Nemapuje se tedy místo, ale život osoby, která ho zaznamenává.

¹³ SÜSKIND, Patrick. *Parfém: Příběh vraha*. Překlad Jitka a Rudolf TOMANOVI. Praha: Academia, 2010, s. 34. ISBN 978-80-200-1458-0.

¹⁴ *Apricot*[film]. Režie Ben BRIARD.

4. Místo

„Stála tu poledne, nemoci, výdechy, letitý kouř a pot, jenž vyraží v podpaždí a činí šat těžkým, mdlé čpění úst, a zápach nohou, které se potí. Tanuly tu ostré výpary z moče, palčivost sazí, šedivá pára bramborová a těžký kluzký pach ze stárnoucího omastku. Byl tu sladký, zdlouhavý zápach zanedbávaných kojenců a úzkostný pach dětí, které jdou do školy, a dusno z lůžek chlapců, kteří dospívají.”¹⁵

4. 1. Kanál

Eindhovenský Kanál, který začíná v centru Eindhovenu a rozdvouje se v Helmondu, prochází skrze města Geldrop a Mierlo, a od roku 1971 není využíván pro lodní dopravu, která sloužila k transportu výrobků z přilehlé továrny DAF. V současné době jsou po obou stranách kanálu vedeny cyklostezky, které slouží především obyvatelům z vedlejších měst, kteří každý den dojíždějí, ale cesty využívají i cyklisté, připravující se na závody, neboť kanál je dlouhý 13,9 km. Co se týče prostoru kolem kanálu je možné ho rozdělit na několik částí. Jedna část, končící na překřížení eindhovenského prstence s kanálem, je po obou stranách lemována menšími halami, které vycházejí z historie tohoto místa, kde docházelo skrze lodní dopravu k obchodu, a i dnes je toto místo využíváno jako lehká industriální zóna, kde sídlí firmy a kde je možné nakoupit stavební suroviny aj. Druhá část, končící vstupem do města Geldrop, je především charakteristická veslařskými kluby, ale také továrnou DAF, jež zabírá více jako 80% procent místa okolo kanálu. Pomalu se zde objevuje zástavba rodinnými domky, fotbalové hřiště, pole s pastvinami a dobyt看kem, napříč vedoucí vlakový most a lesní vegetace. Třetí a čtvrtá část je v podstatě stejná. Jedná se vždy o přechod do druhého města, přičemž charakteristika toho předchozího je v tom následujícím zesílena. Část od Geldropu přes Mierlo k Helmondu je lesem porostlý prostor se střídajícími se poli a jakýsi viditelný lidský zásah je zde minimální.

Vzhledem k tomu, že já sama jsem tohoto místa využívala k běhání, a také jsem celý kanál projela od začátku až do konce na kole, začala jsem si pomalu všímat, že díky tomuto místu, kde se mísí různé funkce využití tohoto prostoru, mísí se zde i různé vůně.

4. 2. Mapování

¹⁵ RILKE, Rainer Maria. *Zápisky Malta Lauridse Brigga*. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 41. ISBN 80-204-0497-X.

Začalo to míjejícími cyklisty při mém pravidelném běhání okolo kanálu a jak již bylo uvedeno v úvodu, jednalo se o silný závan vůní, které **probudily** můj nos. Tím, že jsem si dané vůně najednou začala uvědomovat, jejich přítomnost, mohla jsem vnímat i ty méně slabší pachy a zaměřit se na to, jak tyto vůně charakterizující či ovlivňují místo kanálu a jak působí na mě samotnou.

Mapovat jsem začala první částí kanálu, kdy jsem si daný úsek rozdělila na 23 zastávek po 200 m. Na každé zastávce jsem poté vždy zastavila a pomocí barev, slov a vzpomínek vytvořila záznam o vyskytujícím se pachu (příloha č. 8).

Eindhovenský kanál jsem mapovala po dobu pěti dnů a v různé denní hodiny za účelem zaznamenání širokého spektra vůní, vyskytujících se v místě kanálu. Zmapovanou první část jsem nerozšiřovala o další části kanálu, které jsem uvedla v rámci obecného popisu, neboť mě zajímalo prostředí, které bylo součástí pouze města Eindhoven.

4. 2. 1. Barvy

Mapování na základě barev probíhalo intuitivním způsobem. Snažila jsem se zaznamenat přítomné vůně pomocí cca 80-ti dostupných barevných fixů, popřípadě je namíchat, s cílem dosáhnout správně odpovídajícího odstínu.

Po skončení mapování jsem veškeré barvy znovu překreslila na čisté papíry a zkompletovala je v jednu barevnou mapu Eindhovenského Kanálu (příloha č. 9).

4. 2. 2. Slova

Dalším způsobem, doplňující záznamy barev kanálu, bylo slovní vyjádření, které korespondovalo s barevným vyjádřením. Jednalo se jak o obecné termíny, tak i o přesnější popis, např.: SEDAČKY jako obecné vyjádření, a upřesňující: nové, kožené, ve vlaku, v letadle. Stejně jako u barevných záznamů jsem jednotlivá slova přepsala a vytvořila z nich slovní mapu Eindhovenského Kanálu (příloha č. 10).

4. 2. 3. Vzpomínky

Mapovat vůně pomocí vlastních vzpomínek přišlo o něco později než pomocí barev a slov, ale zároveň to bylo zcela přirozené a nenásilné rozšíření pracovního nástroje, který je schopný

identifikace místa. Není možné emoce od vůni oddělit, neboť vůně jsou spouštěči emocí¹⁶, ale v počáteční fázi, kdy jsem uvažovala o jakési objektivitě mapování, jsem najednou narazila na něco zcela subjektivního - emoce, které toto mapování obohacuje o další rozměr ve vnímání vůní. Emoce, impresy a vzpomínky jako subjektivní pracovní nástroj k rozšíření obecné roviny místa.

Jednotlivé vzpomínky, rozdělené podle zastávek:

1.

Začíná léto. Otevřela se Polanka. Všechno je v mlze slunce. Vítr si píská skrz mé vlasy a já cítím pot v podpaží. Je nádherně. Neslyším lidi. Vnímám jen barvy. Vysoké stromy, prašná cesta, čekající lidé u pokladny, má kůže ve stínu a řeka, moje těhotná máma, ležící na dece, a zmrzlina.

Byla jsem jen dítě.

Chata mezi tmavým lesem a zlatým polem. Naše víkendy. Umývali jsme se v lavoru před ní a měli tu nejlepší houpačku za ní. Když přšelo, poslouchala jsem, jak dopadaly na plechovou střechu.

Vyskládané dříví bylo nasáklé po dešti a nebe? Děsivé a vzrušující zároveň.

V obýváku, otevřený balkón. Mačkám vonný sáček. Jako každé pondělí až pátek, byla jsem sama v našem bytě. Chtěla jsem vědět, co je uvnitř. Fialová dřevinná květina. Měla jsem ji u nosu celý den.

Učebnice s vlaštovkami. Dvě na bílém pozadí. Seděly na vedení a myslím, že si povídaly.

Přírodopis pro čtvrtou třídu, ležel mi pod postelí, i když jsem byla v šesté.

Jednou jsem si je vystříhla a ztratila je.

2.

Léto a páchnoucí odpadky na chodbě. Nechci je vynést!

Sedím blízko ohně a poslouchám odkapávající tuk z buřtů.

3.

Ticho přírody a představa těch všech lidí, kteří tu budou za pár hodin, zdála se naprosto směšná.

Modré nebe jako kniha Ignorance, prostěradla na šňůře, jako tvoje oči, Eliško.

Spálený nos jako klaun - mám.

¹⁶ MAD PERFUMISTA. *Sissel Tolaas Knows the Smell of Fear* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://madperfumista.com/2013/06/10/sissel-tolaas-knows-the-smell-of-fear/>

4.

V mých představách, přístav v Rotterdamu. Ten pocit, jako bych tam už někdy byla. Ale já tam nikdy nebyla.

5.

Pout' o prázdninách. Šli jsme tam přes pole s kluky. Byla v jiné vesnici. Házeli jsme po sobě senem a bylo krásné dopoledne. Byly jsme stejně oblečené. Sukně a krátké tričko s květinovým vzorem. Oranžová, žlutá, zelená.

Jako sestry.

6.

Nádech, výdech. Je dusno. Bez slunečních brýlí, zavírám oči před sluncem.

Ospalé jaro v hamaku a stíny listí nade mnou. Krásný park blízko psího útulku. Jejich štěkot někde nade mnou. Zavírám oči.

Dvůr, moje místo na hraní. A taky šopka, do které jsem se dlouho bála jít. Všude byli pavouci a pavučiny, netopýři a myši.

Jednou jsem si stoupla přímo doprostřed a snažila se změřit její prostor, pohlcený tmou. Všude bylo dřevo v řadách.

Poprvé, moře přede mnou. Písek na mých bosých nohách a jemně slaný vítr. Chtěla jsem si olíznout tu sůl na své kůži. Nikdy jsem to neudělala. Možná bych mohla teď.

7.

Takový ten pocit, kdy vím, co chci, ale vlastně nevím. Je to jako padat mezi dvě linky. Nejlepší je se s tím smířit a jít spát.

8.

Vyrůstala jsem v paneláku, v osmém patře, a viděla ty nejkrásnější západy slunce. Na podzim jsem sbírala jeřabiny a dělala z nich korálky. *Hlavně je nesmíš jíst! Jsou jedovaté!* řekla máma.

Měl malou dílnu, kde byl cítit olej. Dívala jsem se na něho, jeho vyskládané nářadí na stěně. Bylo mastné, takové ulepené. Nikdy jsem se jich nedotkla.

Děda ji jedl vždycky horkou. Zatím co já do ní foukala, on již odcházel od stolu.

9.

Jednou jsem chtěla spát na balkóně. Postavit si svůj malý prostor. Jednou jsem si taky povídala s kachnou na balkóně. Byla k večeři.

10.

-

11.

Vždycky jsem chtěla koťátko. Máma ne. Řekla mi, že kočky smrdí a od té doby, jsem ji už nikdy nechtěla. Jen pomyšlení na ten pach mě děsí.

Bylo nás hodně. Každý jsme dostaly jen po jednom kousku dortu. Ale když babička udělala kule se švestkami, mohli jsme jich sníst i deset.

12.

Každé ráno jsem si chodívala pro čerstvý loupák na svačinu. Každý si je tam kupoval.

13.

Ráda jsem se procházela po škole, když už všichni byli pryč. Prázdné chodby přerušované zvukem zvonění, okna po stranách lemované květináči, odpolední slunce, vznášející se křídový prach, utichlé pingpongové stoly uprostřed. Jo, už jdu domů.

Zašpiněná učitelská zástěra a tisk z linolea, dřevěné stoly a slunce na mém bloku. Vylila jsem si inkoust na nové tričko s růžovým srdcem. Bylo velké jako moje dvě prsa, vertikálně.

Její vesnice. Krabicový barák se čtyřmi okny vpředu a s poklady uvnitř. Na potřhaném prkně, žehlila nám kroje na hody. Měla jsem krásně rudý šátek po mámě a zelenou vestičku.

14.

-

15.

Léto ve Vídni. Cesta autem a moje nohy po kotníky dívaly se z okna. A láska.

16.

Moje dětství v paneláku. Dělalý jsme blbiny.

Veřejný prostor. Kolik lidí jím projde?

17.

Kolikrát jsme ho přelézali a vždycky mě poškrábal.

Chodívali jsme hrát basketbal na školní hřiště. Měla jsem kšiltovku dozadu a přes boky ovázanou mikinu.

Byli jsme tam spolu. Dívám se na ně, když jedu autobusem do školy. Skály blízko lesa.

Malé řeznictví, kde máma nakupovala maso. Čekala jsem na ní se svým novým kolem. Žluto-zelené pruhy mělo.

18.

Hnaly se za mnou. Bouřka. Jedu domů.

Můj táta miluje naši chalupu. Ráda ho pozoruji, když pracuje, a taky stromy v řadě a splav.

19.

Stál tam jako vyčkávající příšera. Kontejner na hřbitovní kytky. Byla jsem malá.

Nerada jsem plavala ve splavu. Děsilo mě, že nevidím kdo, co je pode mnou.

Cesta nikam nevedoucí. Ztratila se v poli.

Krásně voněly. Jabloně. Byla to naše zahrada a ty sis na ní hrál s kopačkem.

Vevnitř je zima a venku teplo. Trávíme zde celé léto. Vlastně já ne.

20.

Tic-tac v puse.

Teta Líba měla koně. Žili v malém domě, jehož jedna stěna se dotýkala kolejí. Byla jsem tam s našima, ale jaksí navíc.

Chodívala jsem si hrát s králíky. Jednou jsem špatně zavřela kotec, aniž bych to věděla, a děda je ráno chytil po zahradě. Ten den jsem se před ním schovávala.

Praha. Poprvé v Zoo. Byla jsem nemocná.

21.

Lehký spánek a tiché odpoledne.

22.

Florián, zmražený jogurt, který jsme užívali při sledování Knight Rider. Vit', Pepo?

23.

Naše první dovolená, mami. Vzduch voněl po borůvkách.

4. 2. 3. 1. Místa

„Obzvláštní vůně vyvstává z nepovědomého znovuvstoupení do prostoru, na který naše paměť uložena na sítnici zapomněla. Nozdry jsou probuzeny zapomenutým obrazem a my jsme nalákáni vstoupit do živého denního snu.”¹⁷

Tím, že jsem k procesu mapování vůní přidala i náhlé vzpomínky, které se mi při jejich přítomnosti vybavily, začala jsem se objevovat v jiném čase a na jiném místě. Vzpomínky, které jsou tak jednou z ilustrací Eindhovenského Kanálu, zároveň odvádí pozornost na jiná místa. Jedná se o transformaci díky pachům, která by však nikdy nevznikla, nebýt prostředí kanálu. Je zde tedy jasné propojení místa, které v minulosti s mojí osobou nemělo nic společného, a náhlých vzpomínek.

Místo - Vůně - Místa je tak přímá rovnice subjektivního mapování.

¹⁷ PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, s. 66. ISBN 978-80-87545-10-2.

5. Mapa

Spojením všech záznamů z mapování Eindhovenského kanálu je vytvořena jeho mapa (příloha č. 11), která o něm vypovídá ve zjednodušené formě pomocí barev, slov a vzpomínek, avšak nezobrazuje její místopis, i přestože z něj přímo vychází.

Legenda (příloha č. 12), vysvětlující jednotlivé uskupení barev, vytváří vizuální představu o přítomných vůních a spolu s textovou částí přesně identifikují přítomnou skutečnost. Mezi těmito záznamy se dále objevují náhlé vzpomínky, které ilustrují daný pach, a tím pádem i místo samé, ale zároveň se jedná o velice subjektivní popis, přičemž emoce, které by z nich měli vycházet, v porovnání s barevným a textovým vyjádřením, nejsou zcela jasně identifikovatelné z důvodu chybějícího obrazu.

5. 1. Ilustrace mapy

Čichová mapa Eindhovenského Kanálu, připomínající formát dlouhého papírového svitku, podává jasný záznam o jeho prostředí na základě tématu mapování. V této fázi je známa její barevná identifikace spolu s legendou a náhlé vzpomínky, spojené s jinými místy. Aby došlo k propojení reálného kontextu a jeho záznamu, je vytvořena ilustrace mapy, která je v jedné části reálným zobrazením místa a v druhé impresí záznamu.

5. 2. Realizace

Realizace této ilustrace je současné promítání dvou videí, kdy každé z nich zobrazuje svoji skutečnost. První video prezentuje videozáznam reálného prostředí kanálu, kterým jsem procházela během jeho mapování, a druhé video znázorňuje impresi záznamu pachů, korespondující s videem prvním, nebo-li v tom místě, které zobrazuje video první, se objeví impresi na videu druhém. Jedná se tedy o propojení dvou obrazů, dvou prostředí, které díky tomu, že byly spojeny, zprostředkovaly tento neopakovatelný záznam, a tím vytvořily novou mapu, která poukazuje na jiný způsob, jak lze prostředí zaznamenávat a sdílet (příloha č. 13).

6. Závěr

Čím dál více si uvědomuji, jak je zrak dominantním smyslem v orientování se, a ve svých posledních projektech se zaměřuji především na prozkoumávání tématu skrze jiné smysly, v tomto případě smysl čichu. V souvislosti s daným prostředím, které je vždy možné poznat všemi smysly, se dospělý člověk omezuje na smysl zraku, v porovnání s dětmi, které stále cítí onu přirozenou potřebu zapojit i ostatní smysly než jen zrak. Důvodem, proč jim nestačí se jen dívat, je touha ochutnat, osahat, poznat onu zajímavou věc komplexněji a uložit si o ní dané informace a emoce, které v nich vyvolaly. Často, i když si myslíme, že vůně nevnímáme nebo také vůně, které se staly samozřejmostí jako například osobní parfém, při jejím znovu pocítění se nám vybaví situace, moment, imprese, záblesk čehosi, co jsme již zažili.

V současné době vzniká již více projektů, které se zabývají mapováním pachů např. ve městech, neboť každé místo má své specifické aroma, podle kterého je možné se i orientovat, nebo-li orientace podle čichové mapy. Záznamy pachů se snaží být co nejvíce objektivní, aby bylo možné je univerzálně využívat, jako je například slovník NASALO, ale jsou i případy subjektivních map, které na druhou stranu poukazují na jedinečnost osobního vnímání, které v případě obecného vyjádření není viditelné.

Způsoby, jak pracovat s informacemi mapovaného objektu či místa, jsou různé. Vždy je důležité si ujasnit, co má být sděleno a jaké médium je pro to nejvhodnější použít. Velkým tématem jsou proto mapy samotné, které mohou být čímkoli, co mapuje vytyčené téma, a jejich případné legendy, objasňující vyobrazené znaky. Mezi zřetelnou inspirací mapou jako místopisu, jejího doslovného překreslení do 3d objektu, je váza od Alvara Aalta *Aalto Vase*, jejíž tvar je tvarem finského jezera, přičemž podobný koncept se skrývá i za mísou *Republic* od Maxima Velčovského, která má tvar České republiky.

Práce *Neopakovatelný* je taktéž spjata s konkrétním místem, Eindhovenský Kanál, avšak pracuje s informacemi, tedy v konečné fázi s mapou, kterou bylo nutno vytvořit na základě mapování vůní v prostředí kanálu. Výsledek práce *Neopakovatelný* je potom ilustrace mapy, vytvořené ze spojení obecné a subjektivní roviny, což má za cíl neupřednostňovat ani jednu z nich, ale dojít k dialogu mezi nimi, společně s přidaným reálným kontextem.

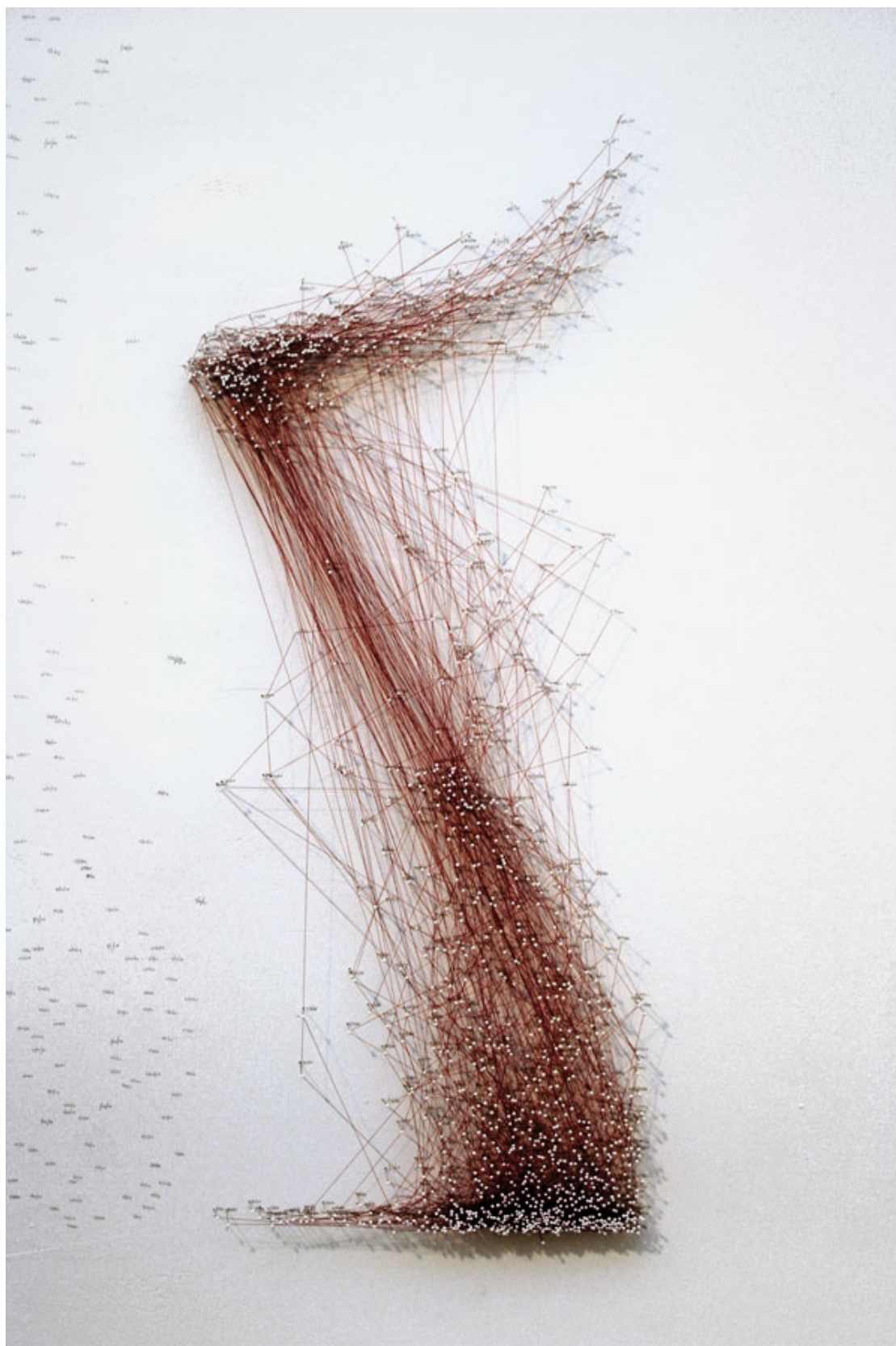
S mapou, která vznikla na základě mapování, je dále možné pracovat, a to například vytvořením reálné čichové stopy Eindhovenského Kanálu, kde by došlo k přímé zkušenosti s pachy. Nebo jiný způsob jak prezentovat prostředí kanálu, by bylo vytvoření knihy, jejíž stránky by byly zcela prázdné, avšak navoněné danou vůní, která je charakteristická pro danou zastávku. Čtenář by ji poté mohl číst způsobem přiložení k nosu a rychlým prolistováním by dostal jakýsi fragment vůně

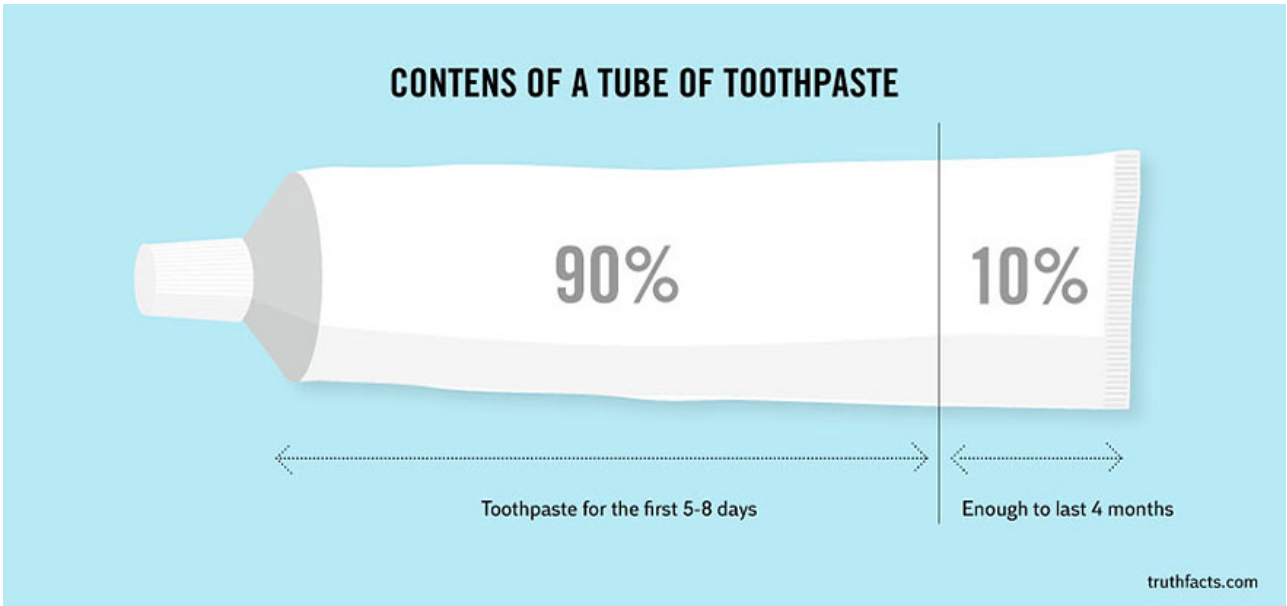
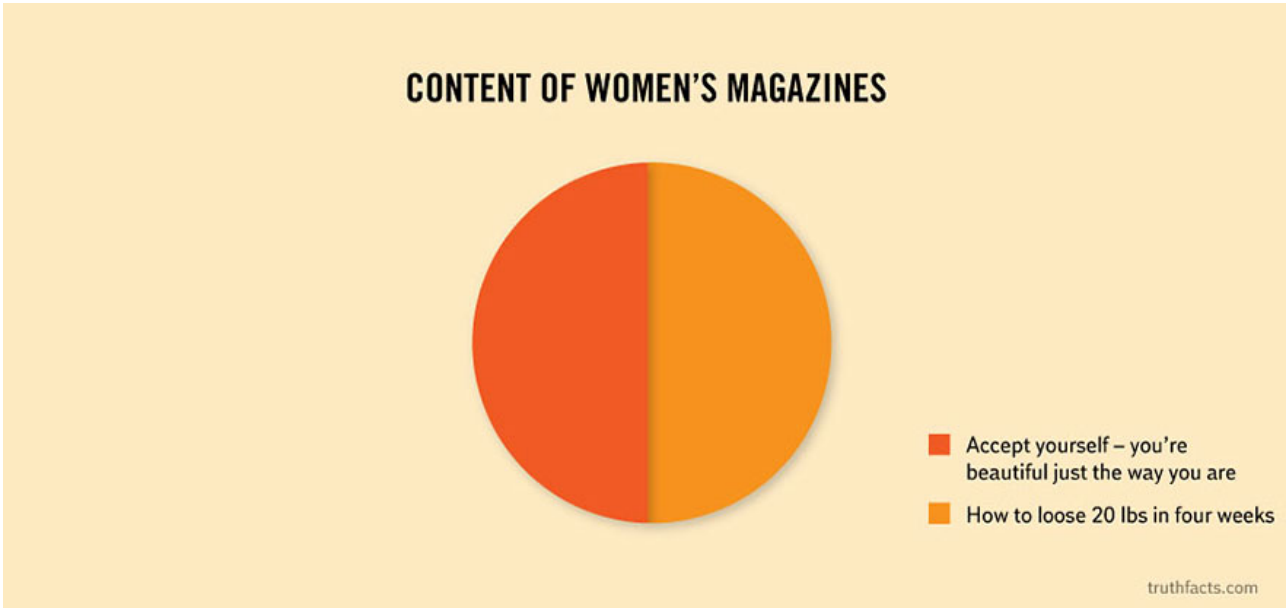
Eindhovenského kanálu. Tuhle variantu jsem zkoušela jak prostřednictvím vůní, tak i prostřednictvím barev, přičemž barevná imprese zanechávala určitý dojem, avšak co se týče vůní, bylo by zapotřebí dokonalého přeložení, u kterého se obávám, že by došlo k úplnému vytržení z reálného kontextu, neboť jen na základě určitého klimatu můžeme cítit dané vůně a nebo nemusíme. Proto mým cílem nebylo předat tuto přímou zkušenost, ale vytvořit ilustraci mapy skrze médium videa pro zprostředkování veškerých informací.

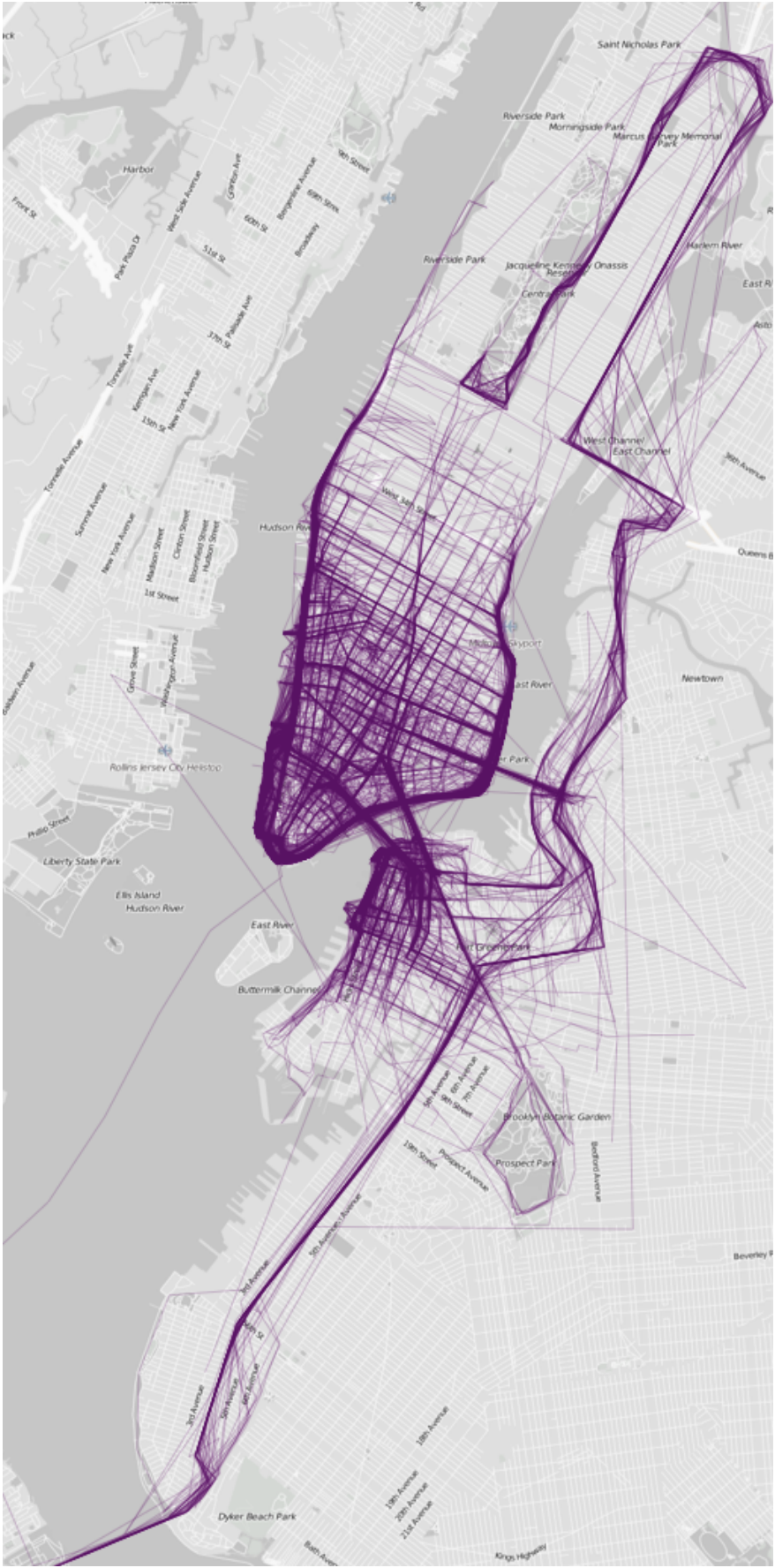
Neopakovatelný je tak opakovatelný záznam na videu.

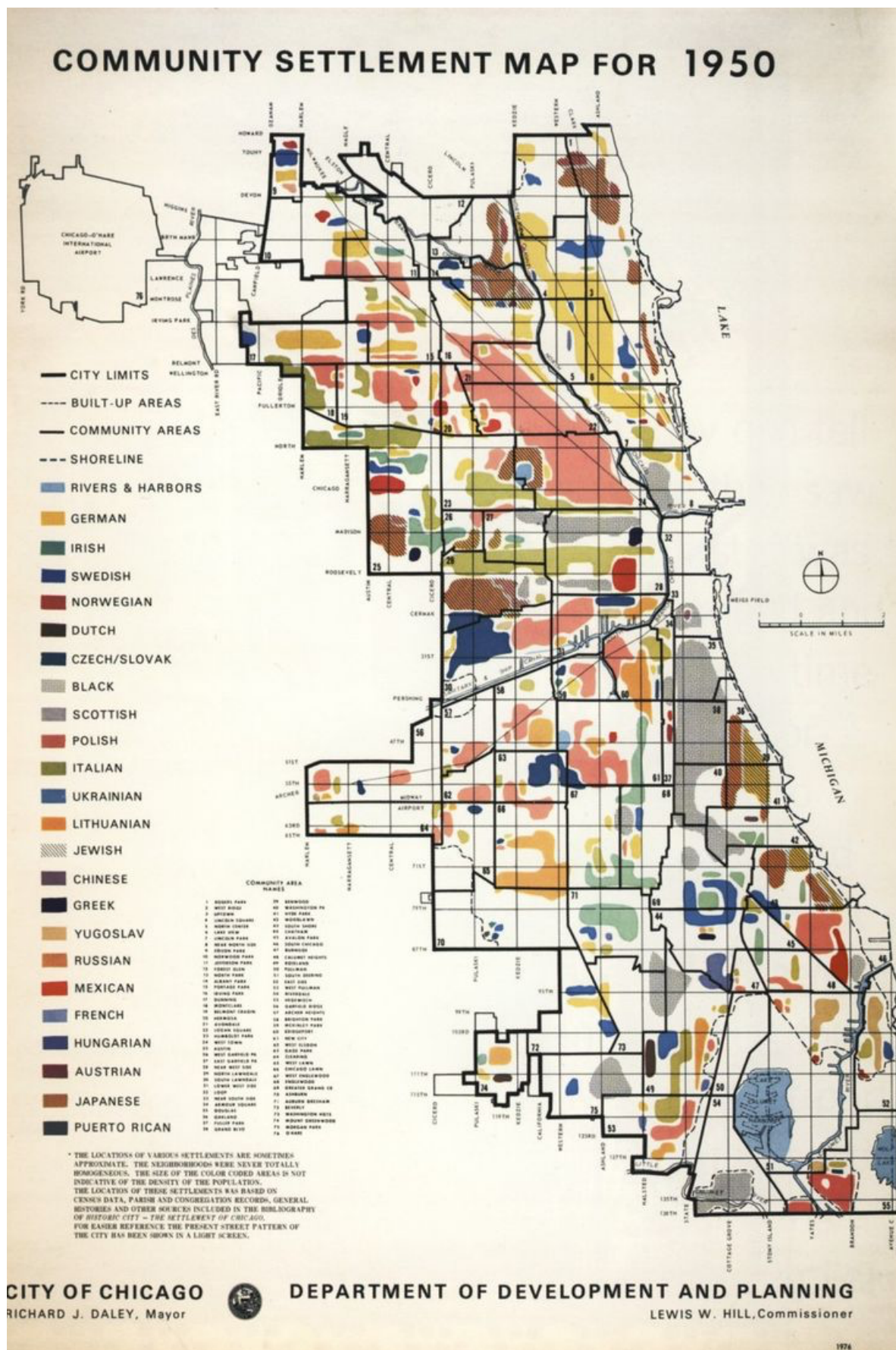
Přílohy

Příloha č. 1

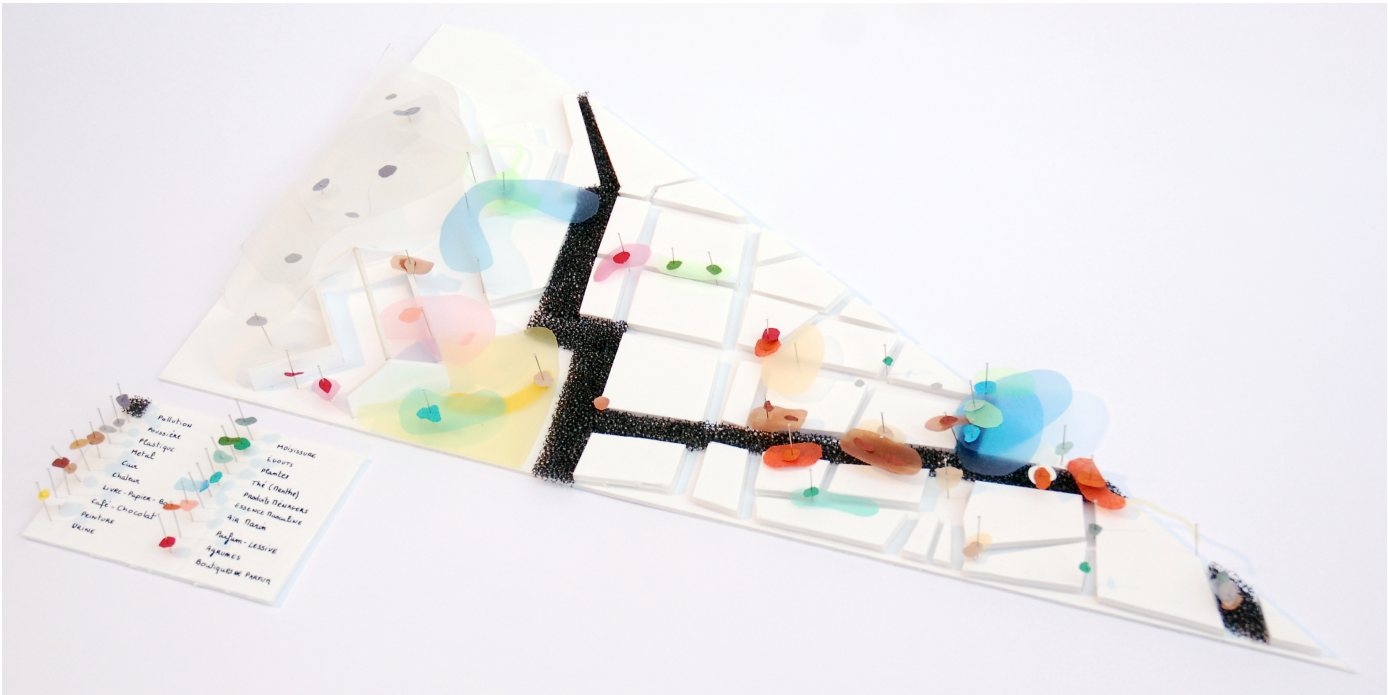

HEFEE
HOZO
KOOD
ISJ
METAN
OSSEE
MUUSHD
FAFEES
TCKOO
SMASA
STISH
SKENN
SUUL
HISIS
PTIISH
POL
WOONEE
ZOUSH
RUSWAT
NIIS
MAAR
CHIISH
JAMP
TERPE
GLAASH
AFIISH
OVEPOU
PLIISH
CHEPDU
CAA
BEETEE
SHEE
VEBEESH
LEUMEMO
SSISJ
DADO
CAMECC
GAREEN
GOOHISH
WIID
FIIWAA
BEESH
MOODO
WOULDGROU
SMOUBEE
REENCLES
FIIPAA
HOZON
MORA
BIISH
ENGEA
INIISH
SUIIS
FAATS
WOOW
FREEIS
TARR
EER
SHOOTH
GIISH
SHIIZA
GRAVI
FRE
TARKEE
LETTE
SYNTII
DUSBI
HISIS
NEEK
OOR
FIIGH
SYNCLIIS
PIKON
WAAW
CLII
SAFEWAA

Příloha č. 6

AFIISH	= African shops
BEETEE	= concrete
BIISH	= rubbish
BEESH	= mixed barbeque
BMAAI	= allure; bewitch; charm; magnetic
CAA	= traffic
CAMECC	= vehicle repair
CHEPDU	= cheap furniture storage
CHIISH	= Chinese shops
CLESH	= clean sea
CLII	= nature
CIKIN	= smells from perfume and soaps that smell
ok but are	somehow displaced
CASCA	= sweat mixed with metal of cars
DTO	= mixed old perfumes
DADO	= dead leaves and compost
DUSBI	= dusty brick
DOCASA	= kebab and perfumes
DADO	= dead leaves and canalization
EER	= ferrite
ENGEA	= sport
FRE	= wet and rainy street after a sunny day
FAATS	= bad food oils
FAFEES	= fast food
FEBEESH	= grilled fish
FIIWAA	= dirty water, channel
FIIPAA	= paint-fix, printing
FREEIS	= leisure
FRE	= wet and rainy street after a sunny day
FIIGH	= bird
GRAVI	= old dead parks
GOOHISH	= bulldogs and other dogs
GIISH	= money
GLAASH	= Bentley, Rolls Royce
GAREEN	= mixed garden
GRA	= hot fat meat
GJLUU	= etherealising, glorifying

Příloha č. 8

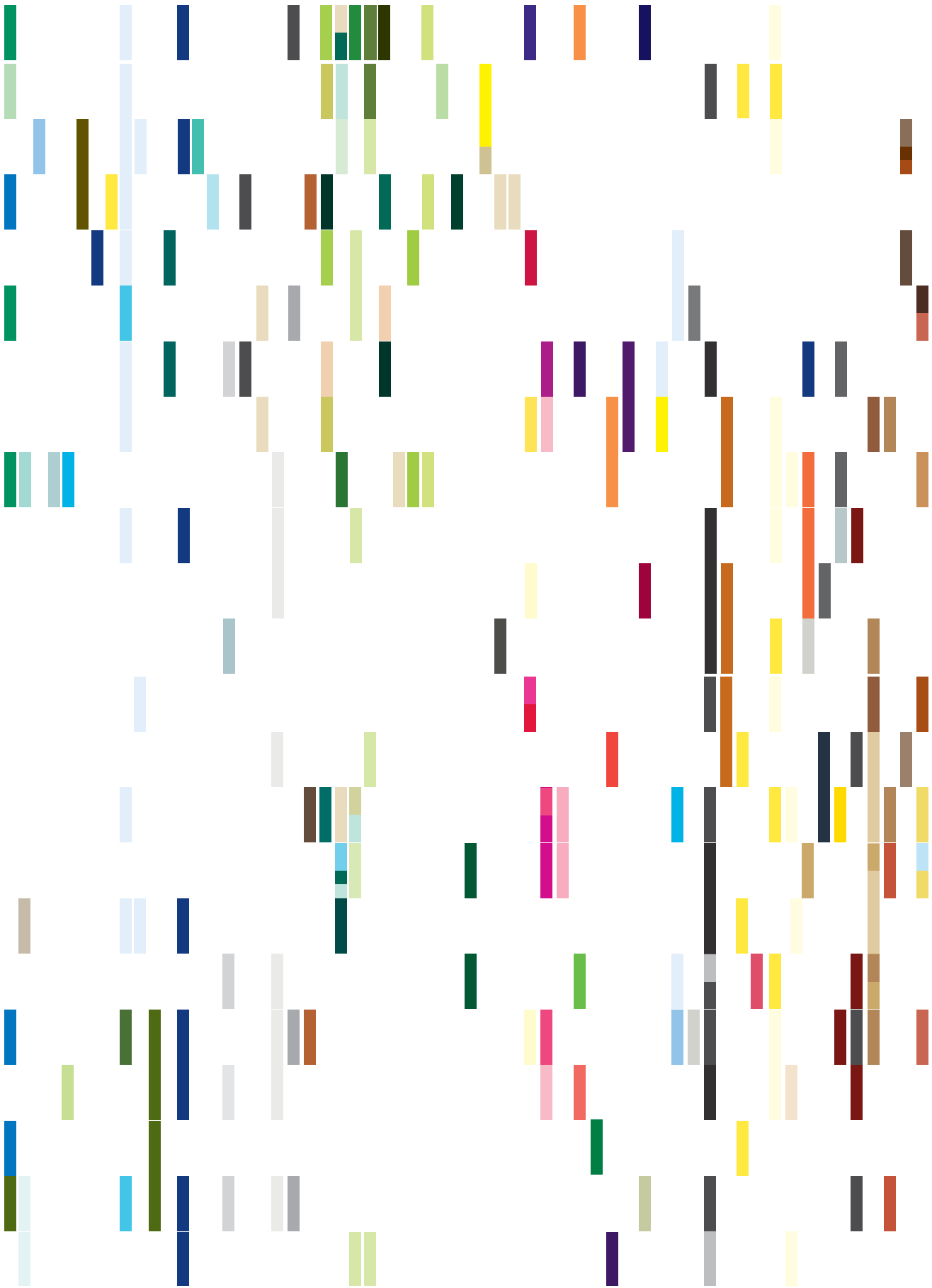
Záznamy pachů Eindhovenského kanálu, deníky

Příloha č. 9

Barevná mapa pachů

Příloha č. 10

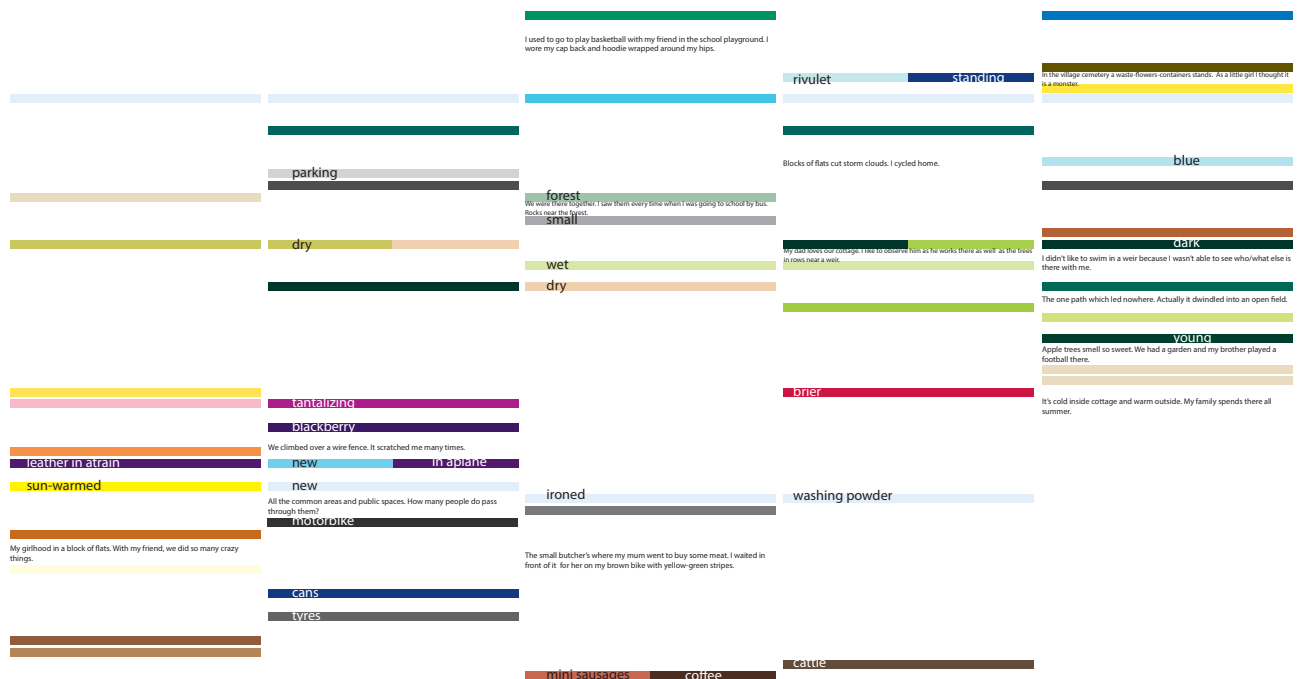
Textová mapa pachů

dirty RAIN FRESH SEWER COLD
RAIN bathroom in the city blue FRESH WATER STONES
FRESH fake POOL FRESH WATER rivulet standing ROAD VIVID FRESH FOREST
MILDEW outdoor MILDEW coming FRESH irritating DAMP FRESH SOIL COLD sunny cold dry
RAIN COLD MILDEW COLD FRESH wet FRESH young parking forest DAMP dark MINTY wet TREE
COLD PAVEMENT COLD DUST DUST VIVID damp wet damp FOREST BUSH GRASS TREE young
LEAVES DUST WATER kerb grit PAVEMENT COLD wet GRASS on the shelf DUST VEGETATION beaten dry wet LEAVES SETTLEMENT TREE grassland BUSH
small crushed MILDEW DUST SOIL CANABIS wet thin VIVID titles DUST LEAVES SETTLEMENT morning BUSH dry VEGETATION young beaten HAY SETTLEMENT
balmy wet in the pool cucumber SWEET FLOWER green pear lorry SWEET liquorice marzipan skin after swim FLOWER seeds lavender motor-bikes sweat FLOWER tantalizing ironed brier SWEEPING SUN motor-bikes violet
TRAFFIC cement SUMMER sun-warmed SWEET aired SUMMER SOAP SOAP CIGARETTE motor-bikes in a school SUN CIGARETTE SWEET blackberry SMOKE washing powder FIELD farm dung zoo monkeys SUMMER peach
WARMTH fire motor-bikes new shoes TRAFFIC WARMTH motor-bikes cold SUMMER CIGARETTE CIGARETTE motor-bikes varnish SUN sweat in a plane mini sausages coffee cattle SUN cold
WARMTH motor-bikes lazy skewer auto service motor-bikes train SUN SUN CIGARETTE shoes WARMTH leather in a train new SUN
TRAFFIC SUN sparkler WARMTH motor-bikes SUN box sawdust SUN tarmac cork METAL varnish sand varnish sun-warmed motor-bikes
sand SUN sand camp fire WARMTH crayons yeast dry iron tyres CIGARETTE cans
RUBBER used book chips canteen METAL dog's paws roasted almonds SUN tyres
concrete gloves piled
WOOD Ikea's shelf STICKS
baked meat big
popcorn

Příloha č. 11

Mapa pachů Eindhovenského Kanálu

Tic-tac in my mouth.

With my brother, we loved to eat a frozen strawberry yoghurt "Florian". It was our ice cream when watching Knight Rider.

sunny
wet

cold
young

dry

grassland

beaten

Our first holiday with mum. The air smelled by blueberries in the forest.

violet

peach

cold

motorbike

Light sleep and silent afternoon.

I went to play with grandpa's rabbits. Unpurposely I have miss closed the hutch one day and my grandpa was catching them the whole morning. That day I was hiding from him.

farm
dung
zoo monkeys

My first visit in Prague Zoo. I was sick.

Příloha č. 12

Legenda k mapě

VODA - koupelna	 	YG45 B41 G28 B29 YG99
DĚŠŤ- přicházející	 	E44 BG15 G00
JEZERO		B23
KALUŽE - ve městě		BG53
BAZÉN- venkovní	 	B06 YG06
KANÁL		PANTONE 3995
POTOK - stojící, potůček	 	BG13 PANTONE 281
MOČŮVKA		Y19
ČERSTVOST - předstíraná	 	PANTONE 575 B05 B41
SVĚŽEST		B41
PLÍSEŇ		YG99
VLHKOST		PANTONE 568
ZIMA		PANTONE 281
MINT		BG18
NEBE - modré		B01

CHODNÍK - parking, dlaždičky, obrubník

N-1 N-3 P7542

SILNICE

N-9

CESTA - prošlapaná, u lesa

G85 E43

PRACH - dráždivý,
na poličce

T-1

KAMÍNKY- malé, rozdrčené, štěrk

N-9 N-5

PŮDA - vlhká

E99 E49

KYTKY - fialky, levandule, šípký

P2685 P219 P186 P200 P241 Y17 Y11

SLADKÝ - marcipán, pendrek,
dráždivý

P241 RV29 P237 RV23

MÝDLO

P189

OVOCE - meruňky, zelená hruška,
ostružiny, nahřáté slunce

P1505 P368 P2627 P178

ZELENINA - okurka

P356

LIDÉ - balmy, pot, kůže po plavání

P2627 P181 P1788 P1505

LES - hluboký, ranní, suchý, slunný,
tmavý

G28 YG95 YG41 P329 YG07 P553 FYG1 E33

TRÁVA - malá, suchá, mokrá, velká,
studená, u vody, vlhká

P364 FGY2 P3302
P376 G85 BG23
E43 YG41 P342 B14

LISTÍ - vlhké, malé

G43 YG93 P5777 P372 BG23 P363

STROMY - mladé,
úzký

G43 G46 G99 G21

KEŘ - suchý

P5747 P342 E33 P553

RÁKOSÍ - suché

E43

ZELEŇ

FGY2 G85

OSADY

YG25

LOUKA - velká

P366

ROSTLINKY - malé

P3435

CANABIS

P7483

SENO - udusané

Y08 P4525

PLODY, SMETÍ, SEMÍNKÁ

E43 W-9

POLE

E43

LÉTO

Y19

JARO - ospalý

R46

SLUNCE

Y00 Y19

TEPLO

Y00 Y19 E31

JÍDLO - brambůrky, mini párečky,
pečené maso, popcorn, kvasnice,
pražené mandle, jídelna káva

Y26 E08 P160EC E37
p 290

ZVÍŘATA - packy psa, dobytek,
zoo-pavilon opic, farma, trus

E59 E49 P1605 E47 P731

WORKSHOP - metal, lak, sprej,
autodílna, ředidlo, plechovky barev

YR18 P281 P329 Y28 T-3

METAL - stará žehlička, train station

N-5 N-8 P432

GUMA - boty, rukavice, pneu

P116 P181 N-8 P441

STAVENIŠTĚ - písek, beton, cement,
asfalt

T-2 P181 N-9

DŘEVO - poskládané, spejle, suché,
pastelky, piliny, police ikea, krabice,
kniha z knihovny, korek,

E 57 E19 Y28 P467
P874 E47 P4645 P4635

KLACKY - opálané, táborák, oheň,
velké

E57 P181 E19

SEDAČKY - vové-autosalon, kožené
ve vlaku, v letadle

B14 P2623 P2415

CHODBA/PODLAHA - školní, vlhká
na bazénu, chladná

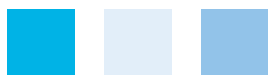
P194 P5787 P2765

AUTA - nová, nahřátá sluncem

P102 B41

PRÁDLO/OBLEČENÍ - studené,
vyvětrané, vyžehlené, prací prášek,
nové boty

B06 B41 B23

KOUŘ - prskavky

N-7 T-3

TRAFFIC - auta, nákladák, motorka

N-4 N-9 N-10

CIGARETY

P7414

Příloha č. 13

Výsledná ilustrace - video (přiložené cd)

Seznam zdrojů

Literatura

1. DROBNICK, Jim. *The smell culture reader*. English ed. New York: Berg, 2006, xii, 442 p. Sensory formations series. ISBN 978-184-5202-125.
2. PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012, 85 s. ISBN 978-80-87545-10-2.
3. RILKE, Rainer Maria. *Zápisky Malta Lauridse Brigga*. 2., uprav. vyd. Překlad Josef SUCHÝ. Praha: Mladá fronta, 1994, 223 s. ISBN 80-204-0497-X.
4. SCHUMAN, Scott. *The sartorialist II*. London: Particular, 2012. 512 s. ISBN 978-071-8194-390.
5. SÜSKIND, Patrick. *Parfém: Příběh vraha*. Překlad Jitka a Rudolf TOMANOVI. Academia, 2010. 208 s. ISBN 978-80-200-1458-0.
6. ŠIŠKA, Michal. *Malé věci v krajině*. Vyd. 1. V Řevnicích: Arbor vitae, 2011, 197 s. ISBN 978-808-7164-679.
7. ZUMTHOR, Peter. *Promýšlet architekturu*. 2., doplněné vyd. Překlad Magdalena ŠTULCOVÁ. Zlín: Archa, 2013, 103 s. ISBN 978-80-87545-24-9.

Internet

1. Čichové a chuťové receptory: Čich, emoce a paměť. *Anamneza* [online]. 2012 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.anamneza.cz/Cichove-a-chutove-receptory/lidske-telo/38>
2. MAD PERFUMISTA. *Sissel Tolaas Knows the Smell of Fear* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://madperfumista.com/2013/06/10/sissel-tolaas-knows-the-smell-of-fear/>
3. FOX, Kate. The Smell Report: An overview of facts and findings. *SIRC* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: http://www.sirc.org/publik/smell_human.html
4. MCLEAN, Kate. Every smell has a story to tell. In: *Smell and the city* [online]. 2012 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <https://smellandthecity.wordpress.com/2012/03/28/every-smell-has-a-story-to-tell-3-2/>
5. TOLAAS, Sissel. An alphabet for the nose: *Journal for Artistic Research*. [online]. 2011 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.researchcatalogue.net/view/?weave=1036>
6. *Humans of Prague* [online]. 2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://humansofprague.ihned.cz>

Film

1. Apricot[film]. Réžie Ben BRIARD.

Seznam příloh

Příloha č. 1

Mapping 201 Days. In: *Mapping 201 Days* [online]. © 2010 Datavisualition. [cit. 2015-03-27]

Dostupné z: <http://datavisualization.ch/showcases/mapping-201-days/>

Příloha č. 2

Content of women's magazines. In: *33 Painfully True Facts About Everyday Life* [online].

boredpanda. [cit. 2015-03-27] Dostupné z: http://www.boredpanda.com/truth-facts-funny-graphs-wumo/?image_id=truth-facts-funny-graphs-wumo-26.jpg

Content of tube of toothpaste. In: *33 Painfully True Facts About Everyday Life* [online].

boredpanda. [cit. 2015-03-27] Dostupné z: http://www.boredpanda.com/truth-facts-funny-graphs-wumo/?image_id=truth-facts-funny-graphs-wumo-34.jpg

Příloha č. 3

New York City. In: *3Mapping where people run* [online]. © 2015 Citylab. [cit. 2015-03-27]

Dostupné z: <http://www.citylab.com/tech/2014/02/mapping-where-people-run/8313/wumo-26.jpg>

Příloha č. 4

Community settlement map for 1950. In: *Fuck yeah cartography* [online]. © 2011 Fuck yeah

cartography. [cit. 2015-03-27] Dostupné z: <http://fuckyeahcartography.tumblr.com/image/3165791774>

Příloha č. 5

TOLAAS, Sissel. An alphabet for the nose: *Journal for Artistic Research*. [online]. 2011 [cit.

2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.researchcatalogue.net/view/?weave=1036>

Příloha č. 6

TOLAAS, Sissel. An alphabet for the nose: *Journal for Artistic Research*. [online]. 2011 [cit.

2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.researchcatalogue.net/view/?weave=1036>

Příloha č. 7

Marseille smellmap. In: *Smellscape Mapping: Marseille* [online]. © 2015 Sensory MAPS. [cit.

2015-03-27] Dostupné z: <http://sensorymaps.com/portfolio/smellscape-mapping-marseille/>

Příloha č. 8

Záznamy pachů Eindhovenského kanálu, deníky

Příloha č. 9

Barevná mapa pachů

Příloha č. 10

Textová mapa pachů

Příloha č. 11

Mapa pachů Eindhovenského Kanálu

Příloha č. 12

Legenda k mapě

Příloha č. 13

Výsledná ilustrace - video (přiložené cd)